

Podmíněný trest odnětí svobody: Převládající, nepopsaný, nepřiměřený

Wolters Kluwer

Vedoucí autorského kolektivu: JUDr. Jakub Drápal, M.Phil., Ph.D.

Autor recenze: Mgr. Bc. Ondřej Klabačka

Podmíněný trest odnětí svobody je nejčastěji ukládaným trestem v České republice. Přitom v polistopadové historii si nejsem vědom publikace, která by se mu podrobněji věnovala. To však mění předkládaná kniha.

Již v úvodu musím konstatovat, že zpracovaný text je velice zdařilý. Autoři se vystříhali řadě nešvarů, které doprovází současnou českou právní vědu. Jedním z nich je nezáměrně dlouhodobě a opravdu do detailu zkoumat pravou podstatu jednotlivých významných právních institutů. Snažit se skutečně pochopit jejich vznik, zakotvení a vývoj v našem právním řádu, přitom neodvracet zrak od zahraniční zkušenosti, ale současně mít na paměti tuzemskou realitu. Zkoumat tak daný nástroj ze všech úhlů a na základě poctivého bádání vyvodit vlastní obhajitelné kritické závěry. Přitom se neostýchat konfrontovat i většinový právní názor.

Z předkládané publikace je zřejmé, že je výsledkem několikaletého uvažování nad institutem podmíněného trestu odnětí svobody. Ne však pro tu skutečnost, že to uvádějí samotní autoři, ale pro zjevnou promyšlenost celého textu. Čtenáře tak provádějí přes původní smysl podmíněného odsouzení, okolnosti jeho zakotvení do našeho právního řádu a taktéž upozorňují na jeho následnou (doslova) deformaci v současné úpravě. Zcela věrohodně a logicky poukazují na jeho aktuální nefunkčnost.

Autoři své argumenty nezapomínají podpořit jak tuzemskou literaturou, tak i řadou zahraničních zdrojů, ale zejména je opírají o vlastní sofistikovaný výzkum. Ten popisují čtenáři ve srozumitelné formě. I přes to je místy nezbytné si na výzkumné části knihy vyhradit více času, a to pro plné pochopení všech závěrů. To však nepovažuji za chybu, ale naopak jako důsledek propracovanosti textu. Vyjma těchto složitějších pasáží se kniha čte velice svižně. Striktně se drží cíle a zbytečně nezabředává do nesouvisejících témat.

Za zcela unikátní je nutné považovat tu část knihy, kde autoři nechávají čtenáře nahlédnout „do kuchyně“ českých soudů, když představují výsledek rozhovoru se třiceti soudci a soudkyněmi. Čtenář zde přímo vnímá rozdíl mezi *law in books* a *law in action*. Zjišťuje, že důraz zákona na *výjimečnost* ponechání podmíněného odsouzení v platnosti se v praxi poměrně ignoruje a z rozhovorů je zřetelná její roztříštěnost, ale i problémy vyvěrající z nedokonalého tuzemského systému trestů. Díky tomu jsou soudci ve své podstatě zahrnuti do slepé uličky, ve které uložení podmíněného trestu vnímají často jako jediné možné řešení.

Předkládané argumenty jsou tak opřeny o názory z praxe a empirická data. Čtenář postupně zjišťuje, že současný kolos podmíněného trestu je v podstatě vystavěn poměrně nahodile, bez ucelených teoretických úvah, kdy zcela věrohodně dochází s autory k závěru, že – *podmíněné tresty jsou v současné době příliš mírné při uložení a příliš přísné při nařízení*. Z čehož plyne řada autorův popsání problémů. Ty nutí čtenáře přemýšlet nad celou koncepcí sledovaného trestního nástroje a v této souvislosti i nad důsledky nepromyšleného přejímání starší úpravy do nových trestních kodexů či nad účinky jejich neuvážených novelizací.

Autoři přitom navrhnou řešení. Demonstrují nový model trestních sankcí. Byť sami uznávají, že jejich koncept není promyšlen do všech detailů, tak je nutné ocenit odvahu jeho předložení. Věřím, že v publikaci předestřená reforma systému trestů se stane podkladem při budoucích úvahách o racionální změně současné koncepce trestání.

Publikaci tak jednoznačně doporučuji všem, kteří se nebojí kriticky se zamyslet nad současným ne/fungováním trestních sankcí. Taktéž oceňuji, že se autoři zjevně snažili sepsat své myšlenky tak, aby jim porozuměla i širší veřejnost bez nutného absolvování právnické fakulty.

Publikace je tak jednoznačně vhodná pro uveřejnění.

V Brně dne 18. 9. 2024

Ondřej Klabačka